Akkaataa Laa Ä°laah Ä°llallah Hojii irra oolchan-4

Description

Kutaa darbe keessatti laa ilaah illallahâ€™tti amanuun dhimmoota sadii nurraa barbaada jennee jirra. Isaanis: Rabbii Tokkicha gabbaruu, homaa Isatti qindeessu dhiisuu fi Rabbii gaditti gooftolee fi wantoota gabbaramanitti amanuu diduu, mormuu fi irraa fagaachudha. Amma dhimma sadaffaa ni ilaalla:

Akkamitti wantoota Rabbii gaditti gabbaramanitti kafartaa?
Asitti kafaruu jechuun itti amanuu diduu fi mormuudha.

Wantoota Rabbii gaditti gabbaramanitti kafaruun (itti amanuu diduu fi mormuun) ulaagaalee laa ilaah illallah keessaa tokko. (Ilaali suuratu Al-Baqarah 2:256)

Akkaatan gabbaramtoota sobaatti kafaran haala armaan gadiitini:
1ffaa- Rabbii gaditti wantoonni gabbaraman hundi baaxila (soba) taâ€™uu amanuu, ibaadaan Rabbiin ala wanta biraatif godhamu soba taâ€™uu amanuu, diinii Rabbiitiin (Islaamaan) ala amantiiwwan jiran hundi soba taâ€™uu amanuudha.

*Rabbii gaditti wantoonni gabbaraman hundi baaxila (soba) taâ€™uu ilaalchise Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aala akkana jedha:

ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ
ٱلْبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِىُّ ٱلْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾

â€œSuni waan Rabbiin [Gabbaramaa] haqaa taâ€™ee fi wantoonni isaan Isaa gaditti gabbaran soba (baaxila) waan taâ€™eefi, Ammas Rabbiin Isatu oltaâ€™aa, Guddaa taâ€™eefi.â€• Suuratu Al-Hajj 22:62

Wantoonni Rabbii gaditti gabbaraman hundi soba. Sababni isaas, uumamtoota uumuu, jiraachisu, miidhaa namarraa deebisuu fi faayda namaaf fidu hin dandaâ€™an. Mee ilaali, sanamni ykn taabonni nama fayyadu ykn miidhaa namarraa deebisuu dandaâ€™aa? Akkasumas, ilmi namaa samii irraa bishaan buusun nama nyaachisu fi obaasu dandaâ€™aa? Kanaafu, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa Gooftaa wantoota hundaa uume, jiraachisu, faayyaduu fi miidhaa namarra deebisu Isa qofa waan taâ€™eef gabbaramaan haqaa Isa qofa. Isaan ala wantooni gabbaraman immoo soba.

*ibaadaan Rabbiin ala wanta biraatif godhame soba taâ€™uu ilaalchisee ni jedha:

إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ مُتَبَّرٞ مَّا هُمۡ فِيهِ وَبَٰطِلٞ مَّا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ١٣٩

â€œDhugumatti isaan kun wanti isaan keessa jiran mancaafamaadha. Wanti isaan dalagaa turanis baaxila (soba).â€• Al-Aâ€™araaf 7:139

Ilmaan Israaâ€™il Firaâ€™awna jalaa erga bahanii booda namoota sanama gabbaran biraan darban. Ergasi Nabii Muusaan (aleyh salaam) akkana jedhan: Akkuma namoonni kunniin gabbaramaa qaban nufiis gabbaramaa godhi.â€• Nabii Muusaanis akkana jechuun deebii itti deebise: Namoonni sanama kana gabbaran wanti isaan keessa jiran kan baduudha. Sanamni isaan gabbaran mancaafame ni bada, isaaniis ni badu.[1] Wanti dalagaa turan Rabbii gaditti wanta biraa gabbaruu waan taâ€™eef baaxila (soba), kan baduu fi faaydaa homaatu hin qabneedha.â€•

*Islaamaan ala amantin hundi soba taâ€™uu ilaalchisee:

﴿إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلۡإِسۡلَٰمُۗ﴾

â€œRabbiin biratti amantiin [fudhatama qabu] Islaama qofa.â€• Suuratu Aali-Imraan 3:19

وَمَن يَبۡتَغِ غَيۡرَ ٱلۡإِسۡلَٰمِ دِينٗا فَلَن يُقۡبَلَ مِنۡهُ وَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٨٥

â€œNamni Islaaman ala amanti biraa barbaade, isa irraa hin fuudhamu. Inni Aakhiratti warra kasaaran irraayyi.â€• Suuratu Aali-Imraan 3:85

Namni amanti Islaamaa Rabbiin namootaaf filateen ala amanti biraa barbaade, hojiin isaa isarratti kan deebifamuudha, isarraa hin fuudhamu. Sababni isaas, amantiin Islaamaa Rabbii tokkichaaf qofa harka kennuu, gadi jechuu fi Ergamtoota Isaa hordofuu kan of keessatti qabateedha. Namni amanti kanaan hin dhufne, wanta adabbii Rabbii jalaa nagaha isa baasu fi mindaa Isaa ittiin argatu hin hojjanne.[2] Kanaafu, Aakhiratti Jannata qananiin guuttamte dhabuu fi ibidda seenun warra kasaaran keessaa taâ€™a. Islaaman ala amantiiwwan jiran hundi baaxila (soba). Sababni isaas, Islaaman ala amantiwwan jiran Rabbiin waliin waan biraa gabbaruu (waaqefachuu) fi seera Isaatiin ala seera biraa hordofu irratti kan hundaaâ€™aniidha. Kanaafu, Rabbiin akkamitti nama Isaan ala wanta biraa gabbaruu fi seera (shariâ€™aa) Isaatin ala seera biraa hordofu hojii isaa irraa fuudhaa?

2ffaa- Rabbii oltaâ€™aa gadiitti wantoota gabbaraman hunda gabbaruu irraa fagaachu, qulqullaaâ€™u, bilisoomu fi jibba cimaa jibbuâ€“
*Rabbiin alatti wantoota gabbaraman gabbaruu irraa fagaachu ilaalchisee Qurâ€™aana keessatti ni jedha:

وَٱلَّذِينَ ٱجْتَنَبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ أَن يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ لَهُمُ ٱلْبُشْرَىٰ ۚ فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾

â€œIsaan xaaghuuta gabbaruu irraa fagaatanii fi gara Rabbii deebiâ€™an, isaaniif oduu gammachiisatu jira. Gabroota gammachiisi.â€• Suuratu Az-Zumar 39:17

Isaan sheyxaanaaf ajajamuu fi Rabbiin ala wanta biraa gabbaruu irraa fagaatanii fi gara Rabbii ibaadaa fi amanti Isaaf qulqulleessuun deebiâ€™an, isaaniif addunyaa fi Aakhiratti oduu gammachuutu jira.[3] Xaaghuutni sheyxaana, raagdu fi wantoota biroo sobaan gabbaraman of keessatti qabata.

*Wantoota Rabbiin alatti gabbaraman irraa bilisoomu fi qulqullaaâ€™u ilaalchise:

وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦٓ إِنَّنِى بَرَآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾

â€œ**Yommuu Ibraahim abbaa isaatii fi ummata isaatiin, â€œDhugumatti ani wanta isin gabbartan irraa qulqulluudha.â€• Jedhe, [yaadadhu].â€•** Suuratu Az-Zukhruuf 43:26

Kana jechuun Rabbii gaditti wantoota isin gabbartan irraa ani qulqulluudha, bilisa. Shirkiin yakka guddaa waan taâ€™eef namni shirkii irraa fagaatu, â€œRabbiin ala wanta isin gabbartan irraa ani qulqulluudhaâ€• jedhee labsuun wanta isaaf taâ€™uudha. Namni yakka homaatu hin hojjanne, â€œAni qulqulluudhaâ€• jedha. Akkasi miti ree? Kanaafu, namni yakka hundarra caalaa badaa taâ€™e shirkii irraa qulqullaaâ€™u qabaa jechuudha.

*wantoota Rabbii gadiitti gabbaraman jibba cimaa jibbuu ilaalchisee:

﴿قَالَ أَفَرَءَيْتُم مَّا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُمُ
ٱلْأَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّىٓ إِلَّا رَبَّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٧٧﴾﴾

â€œ**(75)-Innis ni jedhe, â€œSila wanta gabbaraa turtan argitanii? (76)-Isinii fi abbootin keessan duraanii? (77)-Gooftaa aalamaa malee dhugumatti isaan anaaf diinota.â€•** Suuratu Ash-Shuâ€™uraa 26:75-77

Nabii Ibraahim (aleyh salaam) ummata isaatiin ni jedhe: Isinii fi abbootiin keessan darban sanamaa homaa hin dhageenye, hin fayyannee fi hin miinee gabbartan sirritti agartanii? Wantoonni isin Rabbii gaditti gabbartan dhugumatti anaaf diinota. Garuu ani Gooftaa wantoota hunda uumee, harka qabuu fi tooâ€™atu qofa gabbara.

Akkuma kutaa darbe keessatti jenne Rabbii oltaâ€™aa gadiitti wantoonni gabbaraman, kanneen waa hubachuu dandaâ€™anii fi hin dandeenye jennee jirra. Kanneen waa hubachuu dandaâ€™anis isaan gabbarutti kan gammadanii fi hin gammanne jennee jirra. Asitti kan nutti sirritti jibba cimaa jibbuu qabnu, uumamtoota gabbaramuutti gammadan kan akka sheyxaanaa, moottota abbaa irree, hoggantoota jallinnaa fi wantoota waa hubachuu hin dandeenye kan akka sanama, taabotaa, mukaa fi kkf dha. Warroonni gabbaramuutti hin gammanne kanneen akka malaykota, nabiyyoota, saalihoota wanti isaan balleessan waan hin jirreef isaan hin jibbinu. Kan irra, isaan ni jaallanna, garuu isaan hin gabbarru. Isaan gabbaruu irraa ni fagaanna, nama isaan gabbarus ni jibbina.
Kutaa itti aanu keessatti dhimma 3ffaa ni ilaallaâ€¦

---

[1] Tafsiiru Qurxubii-9/318
[2] Tafsiiru Saâ€™dii-144
[3] Tafsiiru Muyassar-460
Al-Jaamiâ€™ul Mufiid liduruusi taâ€™allumi tawhiidi-fuula 147-149

Date Created
February 16, 2020
Author
admin